

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De verplichte groepsrentebox en de beperkingen van de aftrek van de rente getoetst aan twee criteria

Vleggeert, J.

Citation

Vleggeert, J. (2009). De verplichte groepsrentebox en de beperkingen van de aftrek van de rente getoetst aan twee criteria. *Weekblad Fiscaal Recht*, 138(6822), 960-968. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/37137>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License:

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/37137>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De verplichte groepsrentebox en de aftrekbeperkingen van de rente getoetst aan twee criteria
Gepubliceerd in *Weekblad Fiscaal Recht* 2009/6822, blz. 960-968
J. Vleggeert, Associate Professor at the Institute of Tax Law of the University of Leiden
j.vleggeert@law.leidenuniv.nl

DE VERPLICHTE GROEPSRENTEBOX EN DE BEPERKINGEN VAN DE AFTREK VAN DE RENTE GETOETST AAN TWEE CRITERIA

Mr. J. Vleggeert¹

1. Inleiding

Op 15 juni 2009 is het consultatiedocument² aan de Tweede Kamer gezonden. Naast een aanpassing van het regime van de laagbelaste beleggingsdeelneming, die in dit weekblad wordt besproken door Strik, bevat het consultatiedocument een uitwerking van de verplichte groepsrentebox en een aantal afzonderlijke renteaftrekbeperkingen. Voor de afzonderlijke renteaftrekbeperkingen zijn twee varianten opgenomen. De eerste variant behelst een beperking van de aftrek van deelnemingsrente en van excessieve rente bij overnames. De tweede variant betreft een maatregel tegen earningsstripping. In dit artikel worden de maatregelen met betrekking tot de renteproblematiek op hoofdlijnen getoetst aan twee criteria.

- Zijn de voorgestelde regelingen geschikt om de grondslaguitholling door renteaftrek te voorkomen?
- Voldoen de voorgestelde oplossingen aan de eis dat zich in binnenlandse verhoudingen geen economisch dubbele belastingheffing over de rente voordoet?³

De vraag welke gevolgen de voorstellen hebben voor het vestigingsklimaat laat ik onbesproken.⁴

2. De verplichte groepsrentebox

2.1. Is de box geschikt om grondslaguitholling te voorkomen?

2.1.1. Wanneer is sprake van grondslaguitholling?

De verplichte groepsrentebox is opgenomen in art. 12c VPB 1969 en houdt in dat zowel ontvangen als betaalde groepsrente nog slechts tegen een effectief tarief van 5% in

¹ Werkzaam bij PricewaterhouseCoopers en de afdeling Belastingrecht van de Universiteit Leiden.

² Mogelijke aanpassingen in de vennootschapsbelasting, bijlage bij de brief van de staatssecretaris van Financiën van 15 juni 2009, DB/2009/227U.

³ Voor groepsleningen betekent dit dat tegenover een aftrekbeperking bij de debiteur een corresponderende vrijstelling van de rente hoort te staan bij de gelieerde crediteur. Ten aanzien van externe leningen moet tegenover een aftrekbeperking bij de debiteur een corresponderende aftrek staan bij een andere groepsmaatschappij.

⁴ Voor commentaar van andere auteurs op het consultatiedocument verwijs ik naar de bijdrage van M. Ruijschop, NTFR 2009-1426, R. Cornelisse, Naar een beter vestigingsklimaat? WFR 2009/6821 en S.E. Faber, W.W. Mebius, Het consultatiedocument vennootschapsbelasting 2010, WFR 2009/6821.

aanmerking wordt genomen.⁵ In de inleiding van het consultatiedocument⁶ worden twee problemen geschetst die aanleiding zijn geweest voor de introductie van de box.

In de eerste plaats kunnen internationaal opererende ondernemingen met behulp van de allocatie van groepsvorderingen, respectievelijk groepsschulden, inspelen op de effectieve tariefverschillen die er tussen verschillende landen bestaan. Zij kunnen ervoor kiezen hun interne financieringsactiviteiten te verrichten vanuit een laagbelastend land; de ontvangen groepsrente wordt daar tegen een laag effectief tarief belast. De betaalde groepsrente komt dan ten laste van de grondslag van de actieve groepsmaatschappijen in landen met een hoger belastingtarief (lees: Nederland). De box is bedoeld om deze fiscale arbitrage door middel van groepsleningen tegen te gaan.

In de tweede plaats worden overnames van Nederlandse ondernemingen voor een groot deel gefinancierd met schulden (groeps- en derdenleningen). Groepsleningen kunnen daarbij vaak behulpzaam zijn voor de financiering van risico's die voor derden zoals banken te hoog zijn. Op grond van de jurisprudentie van de Hoge Raad is sprake van een onzakelijke lening indien een crediteur een geldlening heeft verstrekt aan een gelieerde debiteur terwijl een onafhankelijke derde de geldlening zonder dat zekerheid is gesteld, niet zou zijn aangegaan.⁷ Een eventueel verlies op een onzakelijke lening is niet aftrekbaar. De rente komt echter wel in aanmerking.^{8,9} De box, zo begrijp ik de staatssecretaris, wil een dam opwerpen tegen de aftrek van de rente op onzakelijke leningen.

In de algemene toelichting op de groepsrentebox wordt verder opgemerkt dat het verschil in fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen mede oorzaak is van het optreden van arbitrage bij de financiering binnen groepen: "Met een verplichte groepsrentebox wordt een meer gelijke behandeling van groepsrente en groepsdividend verkregen."¹⁰ De regeling van de groepsrentebox richt zich hierbij met name op situaties waarin groepsleningen worden verstrekt uit binnen de groep aanwezig eigen vermogen.¹¹ De box moet dus mede worden gezien als een aanvulling op de bepaling over hybride geldleningen, die is neergelegd in art. 10, lid 1, onderdeel d, VPB 1969. De achterliggende gedachte is klaarblijkelijk dat groepsschulden die zijn verstrekt uit eigen vermogen van de groep, feitelijk functioneren als eigen vermogen van de belastingplichtige.

⁵ Op 8 juli 2009 is de Europese Commissie tot de bevinding gekomen dat een voornemen van Nederland om in het kader van de verplichte groepsrentebox een verlaagd belastingtarief op inkomsten uit groepsleningen toe te passen, geen staatssteun is. IP/09/1100.

⁶ Consultatiedocument, blz. 1.

⁷ Hoge Raad 9 mei 2008, nr. 43 849, BNB 2008/191 m.n. van P.G.H. Albert.

⁸ De benadering van de Hoge Raad doet gekunsteld aan omdat de fiscale afwikkeling van het debiteurenrisico wordt ontkoppeld van de rest van de lening, terwijl het daarmee onlosmakelijk is verbonden. De Hoge Raad fingeert dat een onafhankelijke derde slechts het debiteurenrisico niet had willen lopen, terwijl in feite geen onafhankelijke derde kan worden gevonden die onder dezelfde voorwaarden een lening had willen verstrekken. Naar mijn mening had hij er daarom beter aan gedaan om de onzakelijke lening als een kapitaalverstrekking dan wel een winstuitdeling te behandelen. Het bodemloze putcriterium zou in deze aanpak zijn zelfstandige betekenis verliezen en deel uit gaan maken van de ruimere arm's length toets.

⁹ Is in de rente een opslag begrepen voor het debiteurenrisico, dan rijst de vraag of uit de benadering van de Hoge Raad voortvloeit dat de rente daarvoor wordt gecorrigeerd. Engelen en Van Scharrenburg beantwoorden deze vraag bevestigend. F. A. Engelen, R. van Scharrenburg, Onzakelijke leningen in de vennootschapsbelasting, WFR 2008/6771, blz. 710.

¹⁰ Consultatiedocument, blz. 2.

¹¹ Consultatiedocument, blz. 7.

In de toelichting op art. 12c wordt de ratio van de box vervolgens als volgt omschreven: “Een (...) verplichte regeling voor betaalde en ontvangen groepsrente biedt (...) tegelijkertijd zowel een instrument ter bescherming van de Nederlandse grondslag tegen uitholling door middel van groepsleningen (afkomstig uit eigen vermogen voor de groep als geheel) als een alternatief voor de verplaatsing van mobiel kapitaal naar laag belastende jurisdicties.”¹² De strekking van de box is dus tweeledig: enerzijds wil de box uitholling van de grondslag voorkomen door middel van groepsleningen en anderzijds is de maatregel bedoeld om het vestigingsklimaat te bevorderen voor groepsfinanciering. Ten aanzien van groepschulden kan om drie redenen sprake zijn van grondslaguitholling:

- de rente wordt bij de groepscrediteur belast naar een laag tarief (belastingarbitrage);
- een onafhankelijke derde zou de geldlening zonder dat zekerheid is gesteld, niet zijn aangegaan (onzakelijke lening);
- de groepsschuld is verstrekt uit eigen vermogen van de groep en functioneert daarom feitelijk als eigen vermogen van de belastingplichtige (hybride groepslening).¹³

2.1.2. Wanneer is het bereik van de box te ruim?

De verplichte groepsrentebox zou niet van toepassing mogen zijn op groepsschulden als zich geen grondslaguitholling voordoet. Dat is het geval als geen sprake is van belastingarbitrage, de lening niet onzakelijk is en niet is verstrekt uit eigen vermogen van de groep.

Indien de rentebate bij de crediteur effectief wordt onderworpen aan een belasting die tenminste overeenkomt met het belastingbedrag dat voortvloeit uit de aftrekbaarheid van de rentelast bij de debiteur, mag worden aangenomen dat geen sprake is van belastingarbitrage. Wanneer daarnaast een onafhankelijke derde de geldlening zou hebben verstrekt zonder dat zekerheid is gesteld, is de lening bovendien niet onzakelijk. Deze groepslening zou dan niet onder het bereik van de box mogen vallen als zij is verstrekt uit vreemd vermogen. Voor dergelijke gevallen zou art. 12c dus moeten voorzien in een tegenbewijsregeling.

De tegenbewijsregeling is neergelegd in het vijfde lid van art. 12c. In deze bepaling is geregeld dat beperkt aftrekbare groepsrente toch wordt aangemerkt als (volledig) aftrekbare derdenrente, voor zover de groepscrediteur extern heeft ingeleend. Dat is het geval indien een direct (historisch) verband aanwezig is tussen de groepslening en de aangetrokken externe lening. Voor een dergelijk direct verband is vereist dat parallelliteit bestaat tussen de groepslening en de externe lening: “Of daarvan sprake is wordt voornamelijk beoordeeld aan de hand van de looptijd, aflossing, rentevergoeding, omvang en het tijdstip van aangaan van de leningen.”¹⁴

Is parallelliteit het juiste criterium? Of zijn er nog meer gevallen waarin groepsrente zou moeten worden aangemerkt als aftrekbare derdenrente, omdat de groepscrediteur extern heeft ingeleend? Ter illustratie moge het volgende voorbeeld dienen.

Balans buitenlandse moedervenootschap

Balans binnenlandse dochtervenootschap

¹² Consultatiedocument, blz. 7.

¹³ Nu de box ten aanzien van groepsschulden mede is te beschouwen als een voorschrift dat betrekking heeft op hybride geldleningen, komt de vraag op hoe art. 12c VPB 1969 zich verhoudt tot art. 9 OESO modelverdrag. Deze kwestie gaat het bestek van deze bijdrage te buiten.

¹⁴ Consultatiedocument, blz. 9.

Deelneming	p.m.	EV	255	Activa	765	EV	p.m.
Vordering dochter	765	VV	510			Schuld moeder	765

Indien bij de moedervenootschap geen parallelliteit bestaat tussen de vordering en het vreemd vermogen, is de groepsrentebox bij de dochtervenootschap van toepassing op de schuld aan de moeder. De schuld wordt dan voor 20,5/25,5 gedeelte (is 615) gedefiscaliseerd, terwijl de crediteur de schuldvordering voor 2/3 gedeelte heeft gefinancierd met extern vreemd vermogen. De tegenbewijsregeling van het vijfde lid van art. 12c schiet in dit soort gevallen tekort.

De verplichte groepsrentebox schiet wat betreft de bestrijding van grondslaguitholling dus zijn doel voorbij ten aanzien van bepaalde verschuldigde geldleningen die niet zijn gefinancierd uit eigen vermogen van de crediteur. Een verruiming van de tegenbewijsregeling van het vijfde lid van art. 12c zou dit bezwaar kunnen wegnemen.

2.1.3. Wanneer is het bereik van de box niet ruim genoeg?

De verplichte groepsrentebox zou van toepassing moeten wanneer aan een belastingplichtige een onzakelijke lening is verstrekt die is gefinancierd uit vreemd vermogen van een gelieerde crediteur. De staatssecretaris, zo bleek in paragraaf 2.1.1., wil immers een dam opwerpen tegen de aftrek van de rente op onzakelijke leningen. Indien de belastingplichtige echter een beroep kan doen op het vijfde lid van art. 12c wordt de rente op een onzakelijke groepslening behandeld als een derdenlening. De wetgever zou dit probleem op kunnen lossen door in art. 10 VPB 1969 te regelen dat een onzakelijke lening op dezelfde wijze wordt behandeld als een deelnemerschapslening.¹⁵

Een hieraan gerelateerde kwestie is de behandeling van de gegarandeerde derdenlening voor de toepassing van de groepsrentebox. In het consultatiedocument wordt daarover het volgende opgemerkt: "De omstandigheid dat een groepsmaatschappij zekerheid heeft verstrekt voor een geldlening van derden (externe geldlening) leidt er (...) in zijn algemeenheid niet toe dat die lening als een groepslening wordt gezien."¹⁶ De groepsrentebox heeft betrekking op geldleningen "direct of indirect verschuldigd aan een verbonden lichaam." Art. 10a VPB 1969 regardeert "schulden rechtens dan wel in feite direct of indirect verschuldigd aan een verbonden lichaam." Voor de toepassing van art. 10a kan een lening die is aangegaan bij een derde, ook besmet zijn wanneer zekerheid is verstrekt door een verbonden lichaam. Daarvan is sprake als de debiteur, zonder dat zekerheid zou zijn gesteld, zelfstandig een dergelijke lening niet had kunnen verkrijgen. Nu in art. 12c, lid 1, onderdeel c, de woorden "rechtens dan wel in feite" ontbreken, is niet duidelijk of een dergelijke gegarandeerde derdenlening onder het bereik van deze bepaling valt.

Wanneer een gegarandeerde derdenlening voor de toepassing van de groepsrentebox wel is te beschouwen als een groepslening, doemt de vraag op hoe het vijfde lid van art. 12c in dat geval moet worden toegepast. De besmette gegarandeerde derdenlening laat zich namelijk vergelijken met de situatie waarin is ingeleend van een verbonden vennootschap die zich op haar beurt extern heeft gefinancierd. In die situatie wordt de beperkt aftrekbare groepsrente op grond van art. 12c, lid 5, toch aangemerkt als (volledig) aftrekbare derdenrente als sprake is van parallelliteit. Het is dan volstrekt logisch dat het vijfde lid ook voor gegarandeerde

¹⁵ Zie voor een uitgewerkt voorstel J. Vleggeert, Aftrekbeperkingen van de rente in het internationale belastingrecht, FM 132, Kluwer Deventer 2009, blz. 192-195.

¹⁶ Consultatiedocument, blz. 7.

derdenleningen geldt.¹⁷ Een gegarandeerde derdenlening, die de debiteur niet op eigen kracht had kunnen aantrekken, valt daarom naar mijn mening niet onder het bereik van de box.

Als de wetgever besluit om in art. 10 VPB 1969 te regelen dat de onzakelijke lening op dezelfde wijze wordt behandeld als de deelnemerschapslening, moet tevens de gegarandeerde derdenlening worden geadresseerd. Is een schuld rechtens verschuldigd aan een onafhankelijke derde maar in feite aan een gelieerd lichaam dan behoren alleen de vergoeding en de waardemutaties over het bedrag in aanmerking te komen dat door een onafhankelijke derde zonder de garantie zou zijn verstrekt. Bij de ongelieerde crediteur worden de voordelen uit zijn schuldvordering belast. Teneinde dubbele heffing te voorkomen, moeten de vergoeding en de waardemutaties die in dat geval bij de debiteur buiten aanmerking blijven, aan de garantieggever worden toegerekend.

Concluderend, wordt de grondslaguitholling door middel van gegarandeerde derdenleningen, die de debiteur niet op eigen kracht had kunnen aantrekken, door art. 12c niet aangepakt. Naar mijn mening zou een aparte bepaling moeten worden geïntroduceerd, waarin dit probleem wordt geadresseerd.

2.2. Geen economisch dubbele belastingheffing over de rente in binnenlandse verhoudingen?

In de regel doet zich in binnenlandse verhoudingen geen economisch dubbele belastingheffing over de rente voor omdat zowel de ontvangen als de betaalde groepsrente tegen een effectief tarief van 5% in aanmerking wordt genomen. Dat is echter niet altijd het geval. Hieronder wordt een aantal situaties geschetst waarin in binnenlandse verhoudingen wel sprake kan zijn van economisch dubbele belastingheffing over de rente.

In de eerste plaats is in onderdeel c van het eerste lid geregeld dat de groepsrentebox van toepassing is op renten en kosten van geldleningen die direct of indirect zijn verschuldigd aan een verbonden lichaam. Met de woorden "direct of indirect" wordt tot uitdrukking gebracht dat de rente die formeel aan een derde is verschuldigd maar feitelijk aan een concernlichaam onder het bereik van de box valt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een back-to-backsituatie.¹⁸ De box is echter niet van toepassing op de rente die feitelijk wordt ontvangen door een concernlichaam, aangezien in onderdeel a van het eerste lid de woorden "direct of indirect" ontbreken. Het is niet duidelijk of hier sprake is van een omissie of een bewuste keuze.

In de tweede plaats is in onderdeel c van het derde lid geregeld dat de ontvangen vergoedingen op deelnemerschapsleningen verstrekt aan een verbonden lichaam in de box vallen. Bij de debiteur is de rente echter volledig niet aftrekbaar op grond van art. 10, lid 1, onderdeel d, VPB 1969. In het consultatiedocument wordt opgemerkt dat hiermee een toenemend gebruik van hybride leningen in verbonden verhoudingen, dat ten koste zou kunnen gaan van de Nederlandse grondslag, wordt tegengegaan.¹⁹ Kennelijk heeft de staatssecretaris hier het oog op de situatie dat een Nederlandse crediteur een deelnemerschapslening verstrekt aan een buitenlandse verbonden debiteur. De schuldvordering kan dan als deelneming worden aangemerkt, zelfs in het geval waarin de rente bij de buitenlandse debiteur in aftrek is gekomen. Blijkbaar wil de staatssecretaris voorkomen dat de deelnemingsvrijstelling in grensoverschrijdende verhoudingen een

¹⁷ Vergelijk ten aanzien van art. 10a O.C.R. Marres, Winstdrainage door renteaftrek (beoordeling van artikel 10a Wet op de vennootschapsbelasting 1969), FM 113, Kluwer Deventer 2005, blz. 116.

¹⁸ Consultatiedocument, blz. 7.

¹⁹ Consultatiedocument, blz. 8.

concurrent wordt van de groepsrentebox. Een mogelijke oplossing zou zijn om in art. 13, lid 4, VPB 1969 op te nemen dat de rente op een deelnemerschapslening alleen als een voordeel uit deelneming wordt aangemerkt wanneer zij bij de debiteur niet in aftrek is gekomen.²⁰ Het voorgestelde onderdeel c van art. 12c, lid 3, kan dan vervallen.

Ten derde is in het vierde lid van art. 12c een bepaling opgenomen die wil voorkomen dat op kunstmatige wijze schuldvorderingen worden gecreëerd door activa binnen de groep over te dragen tegen schuldigerkenning. De rente en kosten ter zake van een dergelijke geldlening vallen dan bij de crediteur niet in de box. Bij de debiteur is art. 12c echter wel van toepassing op vergoedingen op zulke geldleningen. De rechtvaardiging voor deze mismatch is klaarblijkelijk gelegen in de bestrijding van misbruik.²¹ Worden dezelfde activa evenwel verhuurd aan een andere groepsmaatschappij, dan valt de financieringscomponent van de huur op grond van onderdeel d van het derde lid van art. 12c bij de verhuurder wel in de box (mits *materiële* vaste activa ter beschikking worden gesteld). De reden voor deze verschillende behandeling is niet duidelijk.

Tenslotte is in het zesde lid van art. 12c vastgelegd dat schulden aan derden als groepsschulden worden behandeld voor zover aannemelijk is dat zij dienen ter financiering van groepsvorderingen. Deze bepaling vormt de tegenhanger van het vijfde lid op grond waarvan een groepsschuld wordt aangemerkt als een externe schuld indien sprake is van parallelliteit. Het zesde lid laat zich illustreren aan de hand van het voorbeeld dat hierboven is gegeven, met dien verstande dat de moedervernootschap nu in Nederland is gevestigd. Bovendien wordt aangenomen dat parallelliteit bestaat tussen het vreemd vermogen van de moedervernootschap en tweederde gedeelte van de vordering op de dochtervernootschap. In dat geval valt het externe vreemd vermogen op grond van het zesde lid in de box. Bij de crediteur valt de vordering op de dochtervernootschap eveneens onder het bereik van de box terwijl deze geldlening bij de debiteur voor tweederde gedeelte wordt behandeld als extern vreemd vermogen.

Is echter geen sprake van parallelliteit dan valt de groepslening zowel bij de moedervernootschap als de dochtervernootschap volledig in de box. Het externe vreemd vermogen van de moedervernootschap wordt dan op grond van het zesde lid toch als een groepsschuld behandeld "voor zover aannemelijk is dat de uit die lening verkregen middelen verband houden met de verkrijging van opbrengsten waarop het eerste lid van toepassing is." Dat verband is in casu aanwezig en dientengevolge valt zowel de rente op het externe vreemd vermogen als de rente op de groepsschuld in de box.

Hier wreekt zich dat het vijfde en het zesde lid niet goed op elkaar aansluiten. Om een groepsschuld uit de actieradius van de box te houden, is nodig dat die schuld *direct verband* houdt met een externe geldlening die is aangegaan door de verbonden crediteur. Het zesde lid

²⁰ Naar mijn mening blijkt namelijk uit Schempp, HvJ EG 12 juli 2005, zaak C-403/03, dat het de lidstaten is toegestaan om een onderworpenheidseis te stellen.

²¹ Het vierde lid van art. 12c is namelijk niet van toepassing als de belastingplichtige aannemelijk maakt dat aan de geldlening en de vervreemding in onderling verband in overwegende mate zakelijke overwegingen ten grondslag liggen. Wanneer een belastingplichtige activa overdraagt tegen schuldigerkenning aan een buitenlands verbonden lichaam, zal de rente bij de buitenlandse debiteur in het algemeen in aftrek komen tegen het (hoge) lokale tarief. Bij de belastingplichtige valt de schuldvordering, behoudens de toepassing van het vierde lid, in de box. De belastingplichtige heeft dan een fiscaal motief om de schuldverhouding te creëren. In binnenlandse verhoudingen zal doorgaans geen fiscaal motief aanwezig zijn voor de creatie van de schuldvordering omdat de schuld dan bij de verbonden debiteur in de box valt. De vraag zou daarom kunnen opkomen of het vierde lid van art. 12c in strijd komt met de vrijheid van vestiging. Deze kwestie gaat het bestek van deze bijdrage te buiten.

behandelt de externe geldlening echter als een groepsschuld als *aannemelijk* is dat de externe geldlening *verband* houdt met de groepsvordering van de crediteur.²²

Samenvattend is het ten einde economisch dubbele heffing over de rente in binnenlandse verhoudingen te voorkomen, nodig dat de box wordt aangepast ten aanzien van back-to-back leningen, deelnemerschapsleningen en de aansluiting van het zesde lid op het vijfde lid van art. 12c. De regeling van het vierde lid van art. 12c is kwestieus omdat niet duidelijk is waarom onderscheid wordt gemaakt tussen de overdracht van materiële vaste activa tegen schuldiggerkenning en verhuur.

3. De aftrekbeperking voor deelnemingsrente

3.1. Is de aftrekbeperking voor deelnemingsrente geschikt om grondslaguitholling te voorkomen?

Bij financiering van een deelneming met vreemd vermogen kan in de huidige situatie sprake zijn van een mismatch: de voordelen uit hoofde van die deelneming vallen immers onder de deelnemingsvrijstelling en blijven daardoor buiten de belastingheffing, terwijl de rente bij het bepalen van de winst in aftrek komt. Bij invoering van een verplichte rentebox speelt eenzelfde mismatch als groepsvorderingen en binnen het concern ter beschikking gestelde materiële vaste activa met extern vreemd vermogen worden gefinancierd; de opbrengsten worden dan immers gedeeltelijk vrijgesteld in de rentebox, terwijl de rentelasten volledig aftrekbaar zijn. De beperking van de aftrek van deelnemingsrente heeft tot doel deze beide mismatches te beperken.²³

Art.13l regelt dat financieringskosten ter zake van schulden die verband houden met een deelneming en/of een groepsvordering bij het bepalen van de winst niet in aftrek komen voorzover deze kosten € 250.000 te boven gaan. Of sprake is van een dergelijk verband wordt vastgesteld aan de hand van een rekenregel. Daarbij wordt het eigen vermogen van de belastingplichtige zoveel mogelijk toegerekend aan de deelnemingen en de groepsvorderingen. Voor zover het gemiddeld bedrag van de deelnemingen en de groepsvorderingen groter is dan het gemiddeld bedrag van het eigen vermogen, worden de deelnemingen en de groepsvorderingen geacht met geldleningen te zijn gefinancierd (de financieringsschuld voor deelnemingen en groepsvorderingen). De groepsvorderingen worden voor 20,5/25,5 deel meegenomen bij de berekening van de financieringsschuld. Ook ter beschikking gestelde materiële vaste activa komen in aanmerking voor zover zij onder de werking van de verplichte rentebox vallen. Schulden aan verbonden lichamen worden voor 20,5/25,5 deel behandeld als eigen vermogen. Ter illustratie moge het volgende voorbeeld dienen.

Balans moedervernootschap			Balans dochtervennootschap				
Deelneming	200	EV	200	Activa	400	EV	200
Overige activa	200	VV	200			VV	200

²² Ook kan zich een mismatch voordoen wanneer een externe geldlening verband houdt met verhuurde materiële vaste groepsactiva. Het vijfde lid ziet namelijk niet op deze situatie terwijl het zesde lid wel van toepassing kan zijn.

²³ Consultatiedocument, blz. 12.

De moeder vennootschap heeft in dit voorbeeld geen financieringsschuld voor deelnemingen omdat het eigen vermogen gelijk is aan de boekwaarde van de deelneming in de dochter. De moeder vennootschap kan haar overige activa dus volledig met vreemd vermogen financieren zonder te worden geconfronteerd met de aftrekbeperking. Een bedrijf dat dezelfde overige activa bezit maar geen dochter vennootschap heeft, zal zijn bezittingen echter niet volledig met vreemd vermogen kunnen financieren: er is doorgaans immers geen financiële instelling te vinden die een dergelijk bedrijf volledig met vreemd vermogen zal willen financieren. Deze onevenwichtigheid is het gevolg van het feit dat het eigen vermogen in het voorgestelde art. 131 volledig aan de deelneming in de dochter mag worden toegerekend. Art. 131 bestrijdt met andere woorden niet de grondslaguitholling die het gevolg is van onderkapitalisatie.²⁴

De volgende bedenking tegen art. 131 is de ongelijkheid die wordt gecreëerd tussen een buitenlandse dochtermaatschappij en een vaste inrichting. Bij de berekening van de financieringsschuld voor deelnemingen komt de boekwaarde van een deelneming namelijk wel in mindering op het eigen vermogen terwijl het eigen vermogen dat toerekenbaar is aan een vaste inrichting daarvan niet hoeft te worden afgetrokken.

Dit bezwaar kan worden toegelicht aan de hand van het volgende voorbeeld. Daarin heeft een Nederlandse moeder vennootschap twee buitenlandse dochter vennootschappen. Hun balansen luiden als volgt:

Balans moeder vennootschap				Balans dochter vennootschap 1			
Belang dochter 1	100	EV	200	Activa	500	EV	100
Belang dochter 2	200	VV	300			VV	400
Overige activa	200						

Balans dochter vennootschap 2

Activa	300	EV	200
		VV	100

De moeder vennootschap heeft een financieringsschuld voor deelnemingen van 100 (namelijk het eigen vermogen van 200 verminderd met de boekwaarde van de dochter vennootschappen van 100 respectievelijk 200). Wordt de onderneming van dochter vennootschap 1 gedreven in de vorm van een vaste inrichting dan zien de balansen van de moeder vennootschap en dochter vennootschap 2 er als volgt uit:

Balans moeder vennootschap				Balans dochter vennootschap 2			
Belang dochter 2	200	EV	200	Activa	300	EV	200
Overige activa	700	VV	700			VV	100

De moeder vennootschap heeft nu geen financieringsschuld voor deelnemingen. Het eigen vermogen dat toerekenbaar is aan de vaste inrichting (van 100) blijft immers buiten aanmerking bij de berekening van de financieringsschuld voor deelnemingen.²⁵ In feite wordt

²⁴ Waarbij met onderkapitalisatie wordt bedoeld op de situatie waarin de activiteiten die in Nederland belastbare opbrengsten genereren, niet zijn gefinancierd met een arm's length eigen vermogen.

²⁵ In dit voorbeeld is verondersteld dat het eigen vermogen dat toerekenbaar is aan de vaste inrichting gelijk is aan het eigen vermogen van dochter vennootschap 1.

het eigen vermogen van de moeder vennootschap gedeeltelijk dubbel gealloceerd, namelijk eerst voor de helft aan de vaste inrichting en vervolgens nog eens in zijn geheel aan het belang in dochter vennootschap 2. Als gevolg hiervan komt de rente over een deel van het vreemd vermogen (100) in aftrek terwijl deze schuld geen verband houdt met "Nederlandse" belastbare activiteiten.

Samenvattend kan de beperking van de aftrek van deelnemingsrente een bijdrage leveren om grondslaguitholling te voorkomen. Een bezwaar van het voorgestelde art. 131 is wel dat deze bepaling niet de grondslaguitholling bestrijdt die het gevolg is van onderkapitalisatie. Bovendien creëert de regeling ongelijkheid naar gelang een secundaire vestiging wordt gedreven in de vorm van een buitenlandse dochter vennootschap of een vaste inrichting.

3.2. Geen economisch dubbele belastingheffing over de rente in binnenlandse verhoudingen?

Bestaat het concern alleen uit Nederlandse vennootschappen, dan kan economisch dubbele heffing over de rente optreden. Een beperking van de aftrek van de rente bij een concernvennootschap die een financieringsschuld voor deelnemingen en groepsvorderingen heeft, wordt namelijk niet gecompenseerd door een extra aftrek van de rente bij de desbetreffende deelnemingen. In het voorstel van Engelen c.s.²⁶ werd de dubbele heffing gemitigeerd doordat de vennootschap die werd geconfronteerd met de aftrekbeperking de niet-aftrekbare rente kon voortwentelen naar volgende jaren. De voortgewentelde rente kon dan in een volgend jaar in aftrek komen, mits in dat jaar sprake was van een zogenoemd teveel aan eigen vermogen. In het voorgestelde art. 131 is echter niet voorzien in een dergelijke doorschuifregeling.

Een ander verschil tussen het voorgestelde art. 131 en het plan van Engelen c.s. betreft de reikwijdte van de regeling. De aftrekbeperking die werd voorgesteld door Engelen c.s. had slechts betrekking op schulden die verband houden met een deelneming *in een verbonden lichaam*. Het voorstel van de staatssecretaris ziet ook op schulden in verband met een deelneming in een niet verbonden lichaam. Wanneer de financieringsschulden voor deelnemingen verband houden met de activiteiten van andere groepsvennootschappen, kunnen zij door het concern worden ondergebracht in de desbetreffende groepsvennootschap. Dat is echter minder vanzelfsprekend ten aanzien van schulden die verband houden met activiteiten van deelnemingen waarin de belastingplichtige niet een meerderheidsbelang heeft. De aftrekbeperking zou daarom alleen betrekking moeten hebben op de rente op schulden die verband houden met deelnemingen in groepsmaatschappijen.

4. De beperking van de aftrek van excessieve rente bij overnames

4.1. Is de beperking van de aftrek van excessieve rente bij overnames geschikt om grondslaguitholling te voorkomen?

Terug van weggeweest is art. 15ad VPB 1969. Deze bepaling is gericht tegen uitholling van de belastinggrondslag via zogeheten overnameholdings. Daarbij gaat het met name om de situatie waarin door middel van een holding een vennootschap wordt verworven tegen schuldigerkenning van de koopsom. De holding en de verworven vennootschap gaan vervolgens een fiscale eenheid aan. Uit het voorgestelde art. 15ad vloeit in dat geval voort dat

²⁶ F.A. Engelen, H. Vording, S. van Weeghel, Wijziging van belastingwetten met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het verbeteren van het fiscaal vestigingsklimaat, WFR 2008/6777.

de rente, kosten en valutaresultaten daaronder begrepen, slechts kan worden afgezet tegen de eigen winst van de holding. Ten aanzien van de juridische fusie en de juridische splitsing worden vergelijkbare bepalingen voorgesteld.

Een in het oog springend verschil met de pre 2007 versie van art. 15ad is dat de voorgestelde bepaling ook van toepassing kan zijn op de rente op externe geldleningen. Wel is voorzien in een franchise van € 250.000. Het tweede lid, onderdeel b, van het voorgestelde art. 15ad bevat een tegenbewijsregeling. De aftrekbeperking is namelijk niet van toepassing als het saldo van de verschuldigde en uitstaande geldleningen van de fiscale eenheid niet meer bedraagt dan driemaal het fiscaal eigen vermogen. Daarbij blijft het eigen vermogen buiten aanmerking voor zover dit staat tegenover deelnemingen waarvoor de deelnemingsvrijstelling van toepassing is.

Over deze tegenbewijsregeling wordt in het consultatiedocument het volgende opgemerkt: "De aftrekbeperking is alleen van toepassing als de overname bovenmatig met vreemd vermogen geschiedt. Dat is voorlopig ingevuld door alleen overnames te treffen waarbij de verhouding EV:VV na de overname kleiner is dan 1:3. Het is nog de vraag of deze regeling hierdoor op het punt van het beperken van bovenmatige renteaftrek als gevolg van een bedrijfsovername in alle gevallen voldoende soelaas biedt."²⁷ .

Art. 15ad kan worden verduidelijkt aan de hand van het volgende voorbeeld. Daarin heeft een Nederlandse vennootschap een andere Nederlandse vennootschap overgenomen. Hun balansen luiden als volgt:

Balans moedervernootschap				Balans dochtervennootschap			
Deelneming	400	EV	200	Activa	900	EV	400
Overige activa	100	VV	300			VV	500

Balans fiscale eenheid

Activa	1.000	EV	200
		VV	800

Verondersteld wordt dat het brutorendement van de activa 20 % bedraagt, het afschrijvingspercentage 10 % is, het rentepercentage 5 % is en dat het vreemd vermogen van de moedervernootschap verband houdt met de verwerving van de dochtervennootschap.

De winst van de moedervernootschap voor renteaftrek is dan 10. De rente op het vreemd vermogen van de moedervernootschap is 15. Op grond van het eerste lid van art. 15ad komt dan 5 aan rente niet in aftrek.²⁸ De tegenbewijsregeling van het tweede lid, onderdeel b, is niet van toepassing omdat het vreemd vermogen van de fiscale eenheid hoger is dan drie keer het eigen vermogen.

De vraag rijst waarom in deze casus sprake is van uitholling van de belastinggrondslag terwijl dat klaarblijkelijk niet het geval is wanneer de overnemende vennootschap de onderneming van de target voor 400 had gekocht. Na deze activa/passiva transactie zou de balans van de

²⁷ Consultatiedocument, blz. 4.

²⁸ Om wille van de eenvoud is de franchise buiten beschouwing gelaten.

overnemende vennootschap identiek zijn aan die van de fiscale eenheid in het voorbeeld. Toch wordt de overnemende vennootschap dan niet geconfronteerd met een aftrekbeppering van de rente en de fiscale eenheid wel. De reden voor deze verschillende behandeling is niet duidelijk.

Ook de methode aan de hand waarvan de omvang van de grondslaguitholling wordt vastgesteld, is kwestieus. Op grond van het eerste lid van art. 15ad mag de gekochte vennootschap haar eigen overname niet financieren (en bedraagt de aftrekbeppering in het voorbeeld dus 5). Het tweede lid hanteert daarentegen een debt/equity ratio van 3 : 1 om vast te stellen of sprake is van grondslaguitholling. Wanneer aan de hand van deze vaste ratiotoets zou worden berekend in hoeverre sprake is van grondslaguitholling, had de aftrekbeppering dus 10 (namelijk 5 % over het teveel aan vreemd vermogen van 200) moeten bedragen. Waarom wordt de niet-aftrekbare rente niet louter op grond van de vaste ratiotoets bepaald?

Een ander probleem is de vormgeving van de tegenbewijsregeling. Die is verwant aan de vaste ratiotoets van het thans geldende art. 10d, lid 4, met dien verstande dat in het voorgestelde art. 15ad de boekwaarde van de deelnemingen van het eigen vermogen moet worden afgetrokken. In de in paragraaf 5 te behandelen earningsstrippingmaatregel is de tegenbewijsregeling gebaseerd op de concernratiotoets (zij het dat ook daar de boekwaarde van de deelnemingen van het eigen vermogen moet worden afgetrokken). Wat is de reden voor dit onderscheid?

Art. 15ad roept met andere woorden veel vragen op.²⁹ Het lijkt mij daarom niet verstandig om de bepaling in de thans voorgestelde vorm in te voeren.

4.2. Geen economisch dubbele belastingheffing over de excessieve rente bij overnames in binnenlandse verhoudingen?

De rente die onder het bereik van het voorgestelde art. 15ad valt, kan niet worden voortgewenteld naar het volgende jaar. Anders dan de pre 2007 versie van art. 15ad, leidt de regeling dus niet tot een temporisering van de renteaftrek maar tot een definitieve beperking van de aftrek van de rente. Bestaat het concern alleen uit Nederlandse vennootschappen, dan kan daarom economisch dubbele heffing over de rente optreden.

5. De earningsstrippingregeling

5.1. Is de earningsstrippingregeling geschikt om grondslaguitholling te voorkomen?

De earningsstrippingregeling houdt in dat de rente niet aftrekbaar is voor zover het ten laste van de winst te brengen saldo van de verschuldigde en ontvangen (groeps- en derden)rente meer bedraagt dan 30% van de gecorrigeerde fiscale winst. Er geldt een franchise van €

²⁹ Bovendien is het is voorstelbaar dat een beslissing in de zaak X Holding BV voor de wetgever aanleiding zou kunnen zijn tot aanpassing van art. 15ad. Op 11 juli 2008 is door de Hoge Raad aan het HvJ EG de vraag voorgelegd of het feit dat het fiscale eenheidregime is voorbehouden aan vennootschappen die voor de belasting van hun winst zijn onderworpen aan de fiscale jurisdictie van Nederland in strijd komt met de vrijheid van vestiging. HR 11 juli 2008, 43 484, BNB 2008/305c*. De zaak is aanhangig bij het HvJ EG onder nr. C-337/08 (X Holding BV). Indien het HvJ EG deze vraag bevestigend beantwoordt, is het denkbaar dat de wetgever zich genoodzaakt ziet om een aantal inkaderingsmaatregelen te treffen. Uit de nota "Werken aan winst" blijkt dat deze maatregelen niet alleen betrekking kunnen hebben op de wijze waarop verliezen van een vaste inrichting naar Nederland worden gehaald maar ook op het fiscale eenheidregime zelf. Kamerstukken II 2004/05, 30 107, nr. 2 (Nota), p. 27.

250.000. De gecorrigeerde belastbare winst is het bedrag aan belastbare winst dat zou ontstaan als het saldo van verschuldigde en ontvangen rente niet in aanmerking zou worden genomen, de afschrijvingen op bedrijfsmiddelen niet ten laste van de winst zouden komen en art. 12b geen toepassing zou vinden. De regeling is niet van toepassing als de belastingplichtige niet behoort tot een groep of de verhouding EV:VV van de belastingplichtige niet ongunstiger is dan die van de hele groep. Bij de bepaling van de kapitalisatie van de belastingplichtige blijft het eigen vermogen buiten aanmerking voor zover dit staat tegenover deelnemingen waarvoor de deelnemingsvrijstelling geldt.

De earningsstrippingregeling kan worden toegelicht aan de hand van het voorbeeld dat in de vorige paragraaf is gegeven. In dit voorbeeld is de fiscale winst van de moeder vennootschap voor toepassing van de earningsstrippingregeling gelijk aan het rendement op de activa (20) minus de afschrijvingen (10) minus de rente (15) is -5. De gecorrigeerde belastbare winst is dan gelijk aan de fiscale winst plus de afschrijvingen en de rente is 20. De niet aftrekbare rente is dan 15 minus (30 % van 20 is 6) is 9.³⁰ De dochter vennootschap wordt niet geconfronteerd met de earningsstrippingregeling.

Gaan de moeder vennootschap en de dochter vennootschap een fiscale eenheid aan, dan is de earningsstrippingregeling niet van toepassing omdat de fiscale eenheid dan niet behoort tot een groep. Ook wanneer de fiscale eenheid wel tot een groep had behoord, zou de maatregel in het voorbeeld niet van toepassing zijn omdat de verschuldigde rente niet hoger is dan 30 % van de gecorrigeerde belastbare winst.

Uit het consultatiedocument blijkt dat de staatssecretaris twijfels heeft bij de groepsescape: "Die groepsescape kan ook werken als een binnenlandse onderneming wordt overgenomen door een zwaar ondergekapitaliseerd private equity fonds, zodat de earningsstrippingregeling dan niet aan renteaftrek in de weg staat. Het is hierdoor nog de vraag of deze regeling op het punt van het beperken van bovenmatige renteaftrek als gevolg van een bedrijfsovername in alle gevallen voldoende soelaas biedt."³¹

De uitwerking van earningsstrippingregeling roept vragen op. Waarop berust de 30 % grens? Wat is de reden dat bij het bepalen van de gecorrigeerde belastbare winst de afschrijvingen mogen worden bijgeteld en dat art. 12b geen toepassing vindt? Het komt mij voor dat een fiscaal-theoretisch fundament voor deze elementen ontbreekt.³²

De achilleshiel van de maatregel wordt in het consultatiedocument als volgt samengevat: "Deze variant is niet toegespitst op de specifieke situaties waarin sprake is van onevenwichtigheden in de aftrek van rente, maar behelst een algemeen werkende renteaftrekbeperking in de vorm van een earningsstrippingregeling."³³ En dat is nu precies het probleem: de earningsstrippingregeling lost deze probleemgevallen niet op. De maatregel is daarom ongeschikt om grondslaguitholling door renteaftrek te voorkomen.

³⁰ Om wille van de eenvoud is de franchise buiten beschouwing gelaten.

³¹ Consultatiedocument, blz. 4.

³² In Anti-abuse rules, CCCTB/WP065\doc\en, Brussels 26 March 2008, blz. 3-4, waarin in het kader van de CCCTB wordt ingegaan op de trend dat lidstaten hun aftrekbeperkingen van de rente uitbreiden tot derden-rente, wordt in dit kader het volgende opgemerkt: "This phenomenon is illustrated by the rules recently introduced by several MS that limit the deductibility of interest to a certain threshold of the earnings before interest and taxes (EBIT) or of the earnings before interest, taxes, depreciation and amortization (EBITDA). The justification for these rules is not found in tax principles."

³³ Consultatiedocument, blz. 4.

5.2. Geen economisch dubbele belastingheffing in binnenlandse verhoudingen?

De rente waarvan aftrek niet mogelijk is, kan gedurende negen jaar worden voortgewenteld naar volgende jaren. Het risico van economisch dubbele belastingheffing in binnenlandse verhoudingen wordt dus gemitigeerd.

6. De thans geldende aftrekbeperkingen van de rente

In beide varianten blijft de bestaande regeling tegen gekunstelde renteaftrek via kasronddjes en dergelijke gehandhaafd (art. 10a VPB 1969). Maar, zo merkt de staatssecretaris op: “het is uiteraard denkbaar om die bepaling te laten vervallen. In dat geval kan worden teruggevallen op de mogelijkheid om onder omstandigheden te stellen dat sprake is van *fraus legis*.”³⁴ Indien de groepsrentebox wordt ingevoerd, is de toegevoegde waarde van art. 10a zeer beperkt. Hetzelfde geldt voor de regeling met betrekking tot langlopende laagrentende geldleningen die is neergelegd in art. 10b. Naar mijn mening zouden beide bepalingen daarom kunnen vervallen. De bepaling over hybride geldleningen (art. 10, lid 1, onderdeel d, VPB 1969) behoudt uiteraard haar bestaansrecht. De thincapregeling van art. 10d VPB 1969 wordt afgeschaft.

7. Conclusie

De voorgestelde maatregelen zijn in dit artikel getoetst aan twee criteria. In de eerste plaats moeten de voorgestelde regelingen geschikt zijn om de grondslaguitholling door renteaftrek te voorkomen. In de tweede plaats dienen de voorgestelde oplossingen te voldoen aan de eis dat zich in binnenlandse verhoudingen geen economisch dubbele belastingheffing over de rente voordoet.

De verplichte groepsrentebox schiet wat betreft de bestrijding van grondslaguitholling zijn doel voorbij ten aanzien van bepaalde verschuldigde geldleningen die niet zijn gefinancierd uit eigen vermogen van de crediteur. Een verruiming van de tegenbewijsregeling van het vijfde lid van art. 12c zou dit bezwaar kunnen wegnemen. De grondslaguitholling door middel van gegarandeerde derdenleningen, die de debiteur niet op eigen kracht had kunnen aantrekken, wordt niet aangepakt. De box is daarop namelijk niet van toepassing. Naar mijn mening zou een aparte bepaling moeten worden geïntroduceerd, op grond waarvan de vergoeding en de waardemutaties over een dergelijke lening bij de debiteur niet in aanmerking komen. Om dubbele heffing te voorkomen zouden de rente en de waardemutaties op de lening aan de garantiegever moeten worden toegerekend. Verder moet de box worden aangepast ten aanzien van back-to-back leningen, deelnemerschapsleningen en de aansluiting van het zesde lid op het vijfde lid van art. 12c ten einde economisch dubbele heffing over de rente te voorkomen. De regeling van het vierde lid van art. 12c is kwetsief omdat niet duidelijk is waarom onderscheid wordt gemaakt tussen de overdracht van materiële vaste activa tegen schuldigerkenning en verhuur.

De keuze tussen variant 1 en variant 2 valt uit in het nadeel van de earningsstrippingregeling. Deze bepaling biedt geen oplossing voor de specifieke situaties waarin sprake is van onevenwichtigheden in de aftrek van rente. De maatregel is daarom ongeschikt om grondslaguitholling door renteaftrek te voorkomen.

³⁴ Consultatiedocument, blz. 2.

Variante 1 betreft de beperking van de aftrek van deelnemingsrente en van excessieve rente bij overnames. De laatstgenoemde maatregel, die wordt opgenomen in art. 15ad VPB 1969, roept vragen op vanuit het perspectief van beide criteria. Het lijkt mij daarom niet verstandig om de bepaling in de thans voorgestelde vorm in te voeren.

De beperking van de aftrek van deelnemingsrente kan een bijdrage leveren om grondslaguitholling te voorkomen. Een bezwaar van het voorgestelde art. 13l is wel dat deze bepaling niet de grondslaguitholling bestrijdt die het gevolg is van onderkapitalisatie. Bovendien creëert de regeling ongelijkheid naar gelang een secundaire vestiging wordt gedreven in de vorm van een buitenlandse dochtervennootschap of een vaste inrichting. De maatregel kan verder leiden tot economisch dubbele belastingheffing over de rente in binnenlandse verhoudingen, zeker nu het voorschrift niet alleen betrekking heeft op deelnemingen in een verbonden lichaam maar op alle deelnemingen.

De nadelen die zijn verbonden aan de verplichte groepsrentebox en de beperking van de aftrek van deelnemingsrente, kleven niet aan een alternatief dat ik onlangs heb voorgesteld.³⁵ In dit alternatief wordt excessieve financiering met schulden ontmoedigd en het gebruik van eigen vermogen gestimuleerd. Om te bepalen of sprake is van excessieve financiering met schuld wordt de belastingplichtige vergeleken met het concern waartoe hij behoort. Daarbij gaat het om de mate waarin de bezittingen van de belastingplichtige zijn gefinancierd met schuld ten opzichte van de verhouding tussen de bezittingen en de schulden van het concern. Is de belastingplichtige naar verhouding meer schulden aangegaan dan het concern, dan is de rente over het excès niet aftrekbaar.

De alternatieve maatregel kan niet alleen leiden tot een beperking van de aftrek van de rente. De vennootschap krijgt namelijk een extra aftrek wanneer de belastingplichtige naar verhouding minder schuld heeft dan het concern. Zo wordt onderkapitalisatie bestraft en overkapitalisatie beloond.

Deze derde variant heeft mijn voorkeur boven de twee varianten die zijn opgenomen in het consultatiedocument. Variante drie is naar mijn mening namelijk beter geschikt om grondslaguitholling door renteaftrek te voorkomen en vermijdt daarbij dat in binnenlandse verhoudingen economisch dubbele heffing over de rente optreedt.

³⁵ Zie voor een uitgewerkt voorstel J. Vleggeert, Aftrekbeperkingen van de rente in het internationale belastingrecht, FM 132, Kluwer Deventer 2009, blz. 199-210.